

Interjú Dr. Andrásfalvy Bertalan néprajzkutatóval

A Bogár István Hagyományörző Egyesület jubileumi rendezvénye kapcsán kaptam azt a felkérést Polgármester úrtól, hogy készítsek egy riportot Tanár úrral, hogy mi a véleménye a rendezvényről, mit gondol a Sárközről, milyen irányban lehetne előre lépni.

"Egy társadalmat az éltet, hogy a közösségei hogyan működnek. A közösség pedig hogyan működik? Vannak alkalmak, amikor összejönnek ünneplésre, emlékezésre. Régen a közös munkákkal, amikor a fonóba jártak, kalákában, vagy a földeken közösen dolgoztak, az eleven kapcsolatot nyújtotta ember és ember között. Ez a mai világban nagyon ritkává válik, ezért nagyon szükséges új formákat behozni. Amikor megemlékeznek egy közösségnek, egy egyesületnek a fennállásáról, ez is egy új alkalom. Alkalom, hogy összejöjjenek az emberek. A társadalmat, a közösséget a művészet hozza össze. Itt is kiviláglik ebből a rendezvényből, hogy nem volt elég az, hogy egyszerűen egy kopjafát állítanak azoknak az emlékére, akik ezt alapították. Hanem jött egy műsor utána, ahol énekeltek, táncoltak. Ez fontos. Azért is nagyon fontossá válik, mert az iskolákból most kimarad ez. Az énekórákat lecsökkentették, tornaóra is alig van. Egyre kevesebb az alkalom, amikor az emberek részt vesznek egy művészet gyakorlásában. Pedig ez nagy közösség teremtő. Nem véletlen, hogy régen szívesen összeálltak. Ugye a régi sárközieknél minden vasárnap délután volt játszó, vagy a templom mellett, vagy a kocsmá udvaron, este még közös tánc is volt. Ezek fontos alkalmak egy közösség létrehozásában, fenntartásában. Ezek hosszú távon ott tartják az embereket, nem vágnak el, jól érzik magukat. Most mindenki külföldre akar menni, ott pénzt keresni. A végén üressé, magányossá válik az illető. Ezek a rendezvények jók arra, hogy a közösségélményt visszaadják. Persze akkor jók ezek a megemlékezések, ha gyakorolják is a hagyományt. A fiataloknak és az időseknek is programmá válhat az, hogy összejárnak. Nemcsak táncolni, énekelni, peresze ezek is fontosak, erre lehet ráépíteni számos közművelődési feladatot: előadássorozatokot, tanfolyamokat, egyebeket, amelyek megmozgatnák a közösséget. Esetleg a művészeti tevékenységet vissza lehetne állítani, hiszen régen sem volt kényszer, hogy hímeztek, vagy szőttek, azt élvezettel csinálták. Nem úgy kell lemérni, hogy mennyiért lehet eladni, hanem maga az alkotás öröme mennyi gazdagságot hoz az alkotó számára. Ha megindulna újra egy közösségi élet, hímzőszakkör, énekkar, klubestek, honismereti szakkör, ezek mind erősítenék a kötődést, a hazához való kapcsolódást. Az elment embereknek a hazatérést, az otthon maradtaknak, hogy legyünk még is otthon, találjuk meg itt a boldogságot és a többiek javára is tevékenykedjünk. Én nagyon fontosnak találom ezt. Úgy láttam, hogy erre a rendezvényre sokan eljöttek, az avatásra talán az időjárás miatt nem annyian, de a kiállításra és a műsorra sokan eljöttek. Látszott, hogy érdekli az embereket, hogy érdemes ezzel foglalkozni.

De az lenne a nagyon fontos, hogy legalább az ifjúság körében egy hagyományörző csoportot létrehozni. Ami nem csak azzal foglalkozna, hogy tanulná a régi őcsényi táncokat, népdalokat, hanem például ellátná a tájház gondnokságát. Nagyon érdekes volt, amikor Svédországban jártam. Ott minden faluban van egy tájház. A tájház gondnokságát nyáron a gyerekek látják el. Népviseletbe öltözve fogadják a vendéget, műsort adnak, este a helyi ételekből vacsorát készítenek, esetleg játszót, tánctanfolyamot is szerveznek a helyi táncok elsajátítására. Mindezekkel lenne egy programja a közösségnek. Nem csak, hogy összejönnek és nézik egymást, ez életet vinne az egész faluba. Svédország ma Európa legműveltebb és leggazdagabb országa, ha nekik jó ez, megéri, nálunk miért ne működhetne? Olyant is csináltak ezekben a múzeumokban, hogy a régi hímzések mintáit lerajzolták, a minták másolatait meg lehetett ott kapni, ha vendég hazavitte, azt megpróbálhatta elkészíteni. Érdemes lenne utána nézni a településről a múzeumba elvitt anyagnak is- hiszen a szekszárdi múzeumban van őcsényi anyag- ,ezekről fotókat, ha fénykép vagy hangfelvétel másolatot készíteni. A filmfelvételeket le lehetne másolni. Egy bibliográfiát kellene összeállítani, ami az

őcsényről szóló könyveket, könyv részletek cikkeket tartalmazná. Ezeket lemásolni, hogy helyben legyenek, hogy ha valaki kutatni akar ne kelljen azért Szekszárdra, vagy Pestre utazni. Ezáltal elevenné, működővé válna a tájház, ahova hogyha bemegy valaki ott őcsényi zenét hallgathat, filmet nézhet a táncokról, régi fényképeket láthat.

A közösség szervezésére egyértelműen az ünnepek a fontosak, mert akkor látják kik laknak itt, mi mozgatja őket. Ott kaphatnak lelkesedést arra, hogy foglalkozzanak a múltjukkal, a saját identitásukkal mai szóval. Nem utolsó sorban tapasztaltam, hogy az iskolában van táncoktatás. Nem mindenhol van ez, ebben Őcsény példát mutathatna a környező településeknek. A kisgyerek szereti, élvezi ezeket a dolgokat. Ha kiskorában megkedveli, megmarad benne ez az igény felnőtt korára is.

Ezeknek ugye van egy kicsit nehezebb része. Megtartani a népességet. Ehhez munkahely kell. Esetleg ehhez fellehetne támasztani a régi, helyi gazdálkodás egyes elemeit, amik jövedelmet hoznának. Én úgy gondolom nagyon sok ilyen lehetőség lenne. Főleg a kertészkedésben, paprikatermesztésben valamikor élen járt a Sárköz. Esetleg gyümölcsben, igényesebb termelvények előállításában. Igenis a sárközi föld az nem rossz föld. Alkalmas lenne minőségi zöldség, gyümölcs, akár virágtermesztésre. A talajvíz magasan van, ezért nem kellenének mély kutak, meglehetne oldani az öntözést is. Légnedvesség tekintetében is egy dús terület.. Ma Pécssett vagy Szekszárdon holland virágot vásárolunk. Neki meg éri azt ide behozni, repülőköltséget stb.-t rászámolni. Mért ne érné meg nekünk. Lehet, hogy egy kis beruházás kellene, hűtőházat egyebet építeni. És hát, ha tanulmányoznánk a régi feljegyzéseket, forrásokat, azokból is sok ötletet lehetne meríteni. Volt egy idő, amikor a Sárközi Népművészeti szövetkezet jól működött. Nem azért szűnt meg mert nem volt kereslet a termékei iránt, hanem mert a marketing nem működött megfelelően. Budapesten vannak folkart központok, ahol horribilis összegekért mennek el a kézimunkák. Van igény a kézműves termékek iránt, ha nem is magyarok részéről, de a külföldi valami széppel akar hazatérni, és megfizeti azt. Én reménykedek benne, hogy ezzel is lehetne némi munkahelyet teremteni az otthoni körülmények között, ha lenne, aki ennek az irányítását felvállalná. Én hiszek abban, hogy visszalehetne hozni sok hagyományos gazdálkodási és kézműves formát a múlt megismerésén keresztül. Ami nem csak egyszerű emlékezés lenne, hanem gyakorlati célt is szolgálna.

Én nagyon örülök, hogy Őcsény mozgolódik és ilyen eseményekre áldoz. Az emlékezésen túl nyilván kedv is lesz, hogy ezeket a tevékenységeket folytassák.

Beszéltünk még az épülő autópályáról is, hogy erről milyen véleménnyel van Andrásfalvy tanár úr. Felvetődik az emberben a kérdés, amikor arra gondol hogy volt, talán van is olyan kezdeményezés, hogy a Sárköz a világörökség része legyen, hogy akkor szükség szerű egy autópályával keresztül metszeni ezt az egységes tájat?

„Én sem örülök ennek, de ebben nem mi döntöttünk, az ország döntötte el. Ilyenkor azt kell nézni milyen hasznot hozhat. Kárt többet fog tenni, mint hasznot, egészen biztos. Ami fontos lenne, hogyha valamennyi beleszólásuk van a kivitelezésbe az önkormányzatoknak, akkor felügyeljük, hogy a víz számára a szükséges átereszeket, árkokat biztosítsák. Fontos, hogy a földek megközelíthetőségére is biztosítsák az utakat, a vadállatoknak az átjárást. Ez az építkezés nagyon nagy kihívás. De nyilván lesznek leálló sávok. Esetleg ott lehetőség lenne a helyi termékek értékesítésére. Mert nem szabad elfelejteni azt, hogy ha a sárközi falvak országos, sőt nemzetközileg ismert nevet vívtak ki maguknak, mint Sárköz, akkor az arra utazó esetleg kíváncsi arra, hogy mit lehet ott látni, vagy megvenni. Ha nem is a kár mértékének megfelelően, de ezzel talán valamiféle előnyt lehetne kicsikarni. Esetleg némi munkahelyet is teremthetne, azoknak, akik ezekben a leálló sávokban árusítanák termékeiket.

Csapai János